

"Hem d'aprofitar el moment"

Manel Sansa és i profes-sa d'andorrà fins al moll de l'os. La seua trajectòria professional està plena d'iniciatives en els mitjans de comunicació i d'intents d'andorranització del seu país.

Després d'estudiar l'educació bàsica a Andorra passà a Perpinyà, on va estudiar al liceu. Més tard es traslladaria a Tolosa, on acabaria la carrera de lletres i de ciències polítiques. La seua tornada al principat ve plena d'activitats culturals i polítiques. En els anys 70 forma l'Agrupament de Joventut d'Andorra, que "demana essencialment una millora i una democratització del país i també una major vida cultural". I més tard moltes revistes: *P.P.*, *Presència*, *Tribuna*, alguna de les quals va patir la censura amb el tancament. Actualment és militant del grup polític ("que no partit, perquè aquí estan prohibits") Entesa i Progrés, que va guanyar les últimes eleccions.

Malgrat la seua calbesa, Sansa te trenta-set anys plens de dinamisme. L'oportunitat de dirigir la primera ràdio nacional d'Andorra és per a ell "històrica. Era una necessitat nacional. S'havia de fer i s'ha fet i ara no podem aturar-nos, cal aprofitar aquest moment d'eufòria i desenvolupar a fons el projecte".

—*La ràdio i, sobretot, la televisió seran una eina bàsica per a contribuir a l'andorranització i a la normalització lingüística.*

—Per a mi és el mateix. El problema fonamental a Andorra és que hi ha hagut una allau impressionant d'immigració i ens hem trobat tan ràpidament envaïts que no hi ha hagut temps de reaccionar; i com els andorrans ens hem acostumat a rebre la gent i a habitar-nos a la seua llengua i als seus costums, la pèrdua de la personalitat andorrana és molt alta.

Aquí hi ha molts espanyols, molts francesos i també portuguesos. Les poblacions es van reunint en una mena de guetos que s'haurien d'evitar, i tots tenen els seus bars i les seues botigues i continuen parlant francès, espanyol o portuguès.

Andorranització i normalització lingüística estan en el mateix procés. La ràdio i la televisió, pel fet que només parlaran en català i, a més, parlaran de coses d'Andorra, entre altres, farà aquesta funció sense fer-ho específicament. Per exemple, quan vingui algú aquí parlant castellà, se li traduirà perquè nosaltres no tenim per què conèixer tantes llengües. Només en tenim una d'oficial i hem de parlar-hi.

—*També ajudarà a crear una vida política normal.*

—És cert, perquè ara la política es fa als bars i ens cal un espai de debat com és la televisió.

—*¿S'han acabat els problemes per a fer una ràdio nacional andorrana? ¿No podrien sorgir-hi altres, per exemple amb el tema del registre del nom?*

—No. Ràdio Andorra ja va perdre el seu dret a utilitzar aquest nom i a més ens pertany per alguna cosa més que el dret. Només podia sorgir alguna col·lisió amb la Ràdio Andorra de Terol, però sembla que no s'ha comercialitzat i, en tot cas, és un problema que no ens afecta.

—*Però el pressupost és una mica curt.*

—Sí, però hi ha una voluntat ferma de desenvolupar el projecte a fons. El govern, d'altra banda, no té calés. Al contrari de la idea de molta riquesa que es té, les institucions públiques andorranes són pobres.

—*Això farà necessària la publicitat.*

—Lamentablement, sí. Jo no voldria que n'hi hagués perquè la publicitat sempre és un tall

"Andorranització i normalització lingüística són el mateix".

RAFA GIL

per al ritme de qualsevol programació; però és inevitable. La llei ens diu que podem aconseguir fins al 30% del pressupost per ingressos de publicitat. La resta serà dèficit públic. Jo sóc partidari de posar-ne un mínim a la ràdio i carregar més la televisió.

Mentre parlem se'ns acosta un dels tècnics i somriu: "M'acaben de trucar des de Bordeus, m'han dit que l'escolta-ven prou bé." Sansa ens passeja per les instal·lacions de l'antiga Sud-Radio. "Jo vaig treballar a Sud-Radio tres anys i després tres anys i mig a Ràdio Andorra. I alguns dels companys que tenia llavors continuen ara amb mi."

—*¿I el nou edifici?*

—L'estan remodelant. Sembla petit per fora però és ben ampli. Les obres encara trigaran un poc a estar acabades. Ara per ara, és el nostre pas més pròxim.

—*¿Quin paper pot fer aquesta nova ràdio i la nova televisió en la resta de Països Catalans?*

—Primer hem de treballar molt a Andorra, però pot col·laborar a la normalització a Catalunya en la mesura que s'hi escoltarà i ampliarà l'oferta comunicativa en català i, en una segona fase també podem

arribar al nord del País Valencià.

—*¿El poble andorrà demana de veritat una ràdio i una televisió?*

I s'agita abans de respondre

—Clar que sí. Era absolutament necessària. I la gent està encantadíssima i d'aquí a un mes encara ho estarà més. La gent del país, i no parlo només dels andorrans sinó també dels catalans que s'han afincat ací ja fa molt de temps i dels espanyols que parlen la nostra llengua i tenen fills andorrans, etc., tota aquesta gent escoltarà la ràdio nacional. Poden canviar en algun moment, però a l'hora de les notícies tornaran a Ràdio Andorra, això és segur, seguríssim.

Fixa't que en les últimes eleccions a Andorra la Vella participà el 87% de l'electorat. La gent vol informar-se sobre el seu país.

Sansa es llança per les diferents habitacions atapeïdes d'andròmines i d'antics aparells de tota mena. "Tecnologia punta fa trenta anys. És una llàstima que no us hàgiu esperat a d'aquí uns mesos, quan ja tinguem les noves instal·lacions. Ara sentiràs la sintonia més estàndard, perquè encara no està preparada la versió jazz i la versió sardana".

L'edifici per a la televisió encara haurà de sofrir reformes.

RAFA GIL

dels 35 integrants de l'equip són professionals amb experiència anterior. "He hagut de fer una graella de programació que permeta als joves continuar estudiant perquè m'interessa que es formen i si ho deixen, deixaran també de treballar aquí", declara Manuel Sansa.

La primera fase de desenvolupament de mitjans de comunicació propis inclou, a més de l'actual emissora de FM, una altra d'ona mitjana i un canal propi de televisió.

Fins ara, la televisió s'ha limitat a realitzar uns pocs programes amb un equip llogat, però Manel Sansa calcula que "començarà a funcionar d'una manera regular a finals de la tardor". La necessitat d'una televisió pròpia és per a Sansa "imminent perquè la gent necessita tenir informació del que passa aquí. La TV3 parla de Catalunya i l'espanyola tracta de parlar del que passa a Espanya, i nosaltres hem de parlar d'allò nostre, que és una cosa que no havíem pogut fer fins ara".

Les noves proves vindran, com a molt tard, el mes de maig, aprofitant que el principat pirinenc serà la seu dels jocs esportius dels petits estats d'Europa. Respecte al tipus de televisió, Manel Sansa és ben realista: "Nosaltres no podem competir amb les grans cadenes i per això incidirem molt en els serveis de notícies, els debats i els col·loquis, sempre sobre coses nostres, i, complementàriament, sèries monogràfiques sobre fauna i flora. El que no farem serà omplir per omplir i reconec que serem una mica tributaris de les grans cadenes. No po-

dem, per exemple, tenir programes musicals amb grans estrelles perquè hauran de ser comprats ja vells, quan siguen saldos i no paga la pena".

El projecte es presenta, doncs, modest i centrat en el compromís d'"andorranització" del babilònic principat. La primera col·laboració amb la resta de mitjans de comunicació catalans vindrà de la mà de la necessitat d'una assessoria lingüística. "No he pogut encara encetar cap contacte seriós, de tota manera m'agradaria visitar prompte la TV3. Respecte a la dificultat de fer ràdio en català", comenta Sansa, "aquí tots som catalanoparlants perquè som andorrans però sí és cert que de vegades hi ha problemes per trobar l'expressió correcta, sobretot sintàctics, i per això hi ha una persona que s'encarrega del seguiment de tot el que surt a l'aire per tal de fer correccions. Per més tard hi ha prevista una visita d'un grup d'assessors especialitzats que vindran de Barcelona, de Catalunya Ràdio".

DE BORDEUS A CASTELLÓ

L'altre gran projecte, a més de la televisió i la ràdio en FM, és l'ona mitjana, que proporcionaria una cobertura màxima que podria arribar al nord de Castelló i fins a bona part de la Provença. La iniciativa es troba de moment aturada, ja que per a desenvolupar-la es va crear un organisme anomenat Entitat Nacional Andorrana de Radiodifusió, responsable de les emissions que se n'isquen del Pri-

nicipat i que, ara per ara, no s'ha mostrat gaire operatiu. La posada en marxa ha de venir d'un acord entre els estats espanyol i francès i nosaltres perquè sabem que sols no ens deixaran fer-ho".

De moment sembla que tant Madrid com París estan disposats a constituir una societat mixta, 25% per a cadascú i la resta per al govern andorrà, per tal de dur endavant el projecte, però no hi ha cap notícia concreta. "Nosaltres", manifesta Manel Sansa, "brindem l'oportunitat a Europa i no als americans ni als japonesos, però s'ha de fer prompte". Aquestes emissions serien probablement en les tres llengües oficials i seguirien la fórmula americana de les "Music and News".

Respecte a possibles conflictes amb els veïns per la intromissió en les ones, Sansa és contundent: "S'ha de comprendre que nosaltres reemetem vuit emissores de França i Espanya al nostre càrrec, amb una inversió a finals de l'any passat de més de 600 milions. Si nosaltres arribem allà sense fer cap inversió no crec que passi res. És un intercanvi cultural. M'emprenyaria molt haver de fer un informe al govern dient que hi ha hagut queixes i haver de procedir a tallar les emissores que ens arriben. Seria molt desagradable".

Com que de moment no hi ha hagut cap queixa, ja tenim una altra vegada entre nosaltres Ràdio Andorra. Però ara andorrana de debò.

Jordi Sebastià